

به نام خدا

موسسه فرهنگی هنری آفتابگردان

خلاصه جلسه هفتم شرح نهج البلاغه

۱۴۰۱/۰۹/۲۵

لَا يُرَى الْجَاهِلُ إِلَّا مُفْرَطًا أَوْ مُفْرَطًا

قصار ۶۸

يُرَى : مجهول است و به معنی ، دیده می شود است

مُفْرَطٌ : از حد گذراننده ، اسم فاعل

* تفریط به حد درست نرسیدن هر چیزی است.

مفرط ثلاثی مجرد است و تفریط مزید است.

کلمه فرط در عربی به معنی عبور و رد شدن و گذشتن است اما عبور کردن همیشه به

معنای منفی است و فعل فرط منفی است.

این کلمه یک نوع پرهیز کردن است.

لَا يُرَى الْجَاهِلُ إِلَّا مُفْرَطًا أَوْ مُفْرَطًا

ترجمه: جاهل دیده نشود مگر در افراط یا تفریط

لا یری به معنی پیوسته و اینکه این آدم همیشه اینگونه است.

این فرمایش امیرالمومنین (ع) دو کابینت دارد که ما آن هارا اینگونه می توانیم معنا کنیم :

آیا این سخن اعتقادی است؟

۱) این جمله اعتقادی است یعنی عقیده ما این است که جهل افراط و تفریط می آورد

آیا این سخن تجویزی یا توصیفی یا تحلیلی یا علاجی است؟

۱) تجویزی یعنی که این کار جایز است یا جایز نیست

۲) توصیف می کند این سخن را

۳) تحلیل می کند این سخن را

۴) علاجی یعنی راهکار ارائه می دهد

*این سخن هرچهار مورد است.

امام علی (ع) می فرمایند:

وَمَنْ فَرَطَ تَوَرَّطَ

ترجمه: تفریط تو را در باتلاق می اندازد.

مانند کسی که قرار بود اهل دین باشد اما تفریط کرده است و آنگونه که باید درس دین را نخوانده و به جایی می رسد که میبیند عمرش را هدر کرده است .

و یا مثالی دیگر من پدری هستم که کلی از وظایف خودم را انجام ندادم و کلی خطاها دارم و حالا به یک سری از موانع و سقوط ها رسیدم و هی دست و پا می زنم.

*پیام این حدیث این است که اگر کم بگذاری به ورطه باتلاقی می افتی و اگر می خواهیم در این باتلاق نیفتیم باید نقاط تفریط را پر کنیم.

پیامبر (ص) می فرمایند:

يَا عَلِيُّ إِنَّ هَذَا الدِّينَ مَتِينٌ فَأَوْغِلْ فِيهِ بِرَفْقٍ وَلَا تَبْغِضْ إِلَى نَفْسِكَ عِبَادَةَ رَبِّكَ فَإِنَّ الْمُنْبَتَّ يَعْنِي الْمَفْرِطَ لَا ظَهْرًا أَبْقَى وَلَا أَرْضًا قَطَعَ...

ترجمه: علی جان این دین متین است پس در این راه بدون افراط و تفریط حرکت کن متین به معنای هموار و استوار است .

*جاده دین صاف است و لازم نیست ما آن را هل دهیم یا بکشیم به دلیل اینکه به آن می رسیم.

دین و عزاداری برای انسان لذیذ است به شرطی که حد اش را در آن رعایت کنیم.

زمانی که حرفی از افراط و تفریط بیان می شود حتما یک پیشنهادی برای آن مطرح می شود و آن پیشنهاد این است که حد و مرز و اصولی داریم که بر اساس آن می توان کارها را انجام داد.

*دین به این حد و اندازه ، عدل می گوید.

ما سه شاخص داریم که آن ها می توانند حد و مرز را مشخص کنند :

(۱)عقل

(۲)دین

(۳)عرف

این سه ، ریفرنس و منابع حد و مرز هستند و این طرف و آن طرف آن پرتگاه است.

عقل اولین مورد است زیرا من دین را با عقل می فهمم و این است که به من قوام می دهد.

ما برای عدم افتادن در افراط و تفریط دو چیز لازم داریم:

(۱)نور

نبود نور افراط و تفریط من را توجیه می کند.

وقتی نور است ، مسیر مشخص می شود.

(۲) بند

بند یعنی مدیریت، یعنی کسی دستم را بگیرد و به داخل مسیر بیاورد.

*آدم عاقل هم نور باید داشته باشد وهم باید یکی دست و پایش را بگیرد بیاورد به داخل مسیر که از افراط و تفریط دور بماند.

اگر دینی با عقل واقعی تناسب نداشته باشد که دین نیست.

دین منظور از دین خالص است نه دین من نوعی .

ما سه رویکرد داریم:

(۱) تمام دین و عقل یا عقل پذیرند

(۲) یا عقل گریزند

(۳) یا عقل ستیزند

ادعای دین این است که هیچ حکم دین عقل ستیز نیست.

دین یا عقل پذیر است مانند اینکه به پدر و مادرت احترام بگذار و یا عقل گریز است مانند اینکه من هر جوری حساب می کنم نمیفهمم چگونه شق القمر شد.

*همه دین برای صلاح و مصلحت انسان است.

افراط و تفریط یا تعادل همیشه موضوع می خواهد .

*هرگاه در موضوعات فردی صحبت کردیم مخالف افراط و تفریط ، میانه روی است.

*و هرگاه در مسائل اجتماعی از افراط و تفریط صحبت کردیم مخالفش اعتدال است.

در ادبیات دینی ما موضوعات، افراط و تفریط را مشخص می کند .

امیرالمومنین (ع) می فرمایند :

الْإِفْرَاطُ فِي الْمَلَامَةِ يَشُبُّ نِيرَانَ اللَّجَاجِ

ترجمه: حتی اگر خیر خواهی هم می خواهی بکنی ملامت نکن این کار باعث لجاجت می شود

امیر المومنین(ع) می فرمایند:

الْإِفْرَاطُ فِي الْمَزْحِ خُرْقٌ

ترجمه : زیاده روی در شوخی حماقت است

افراط در شوخی ،ارتباط را قطع می کند و باعث ناراحتی می شود.

هزل یعنی خودم را به آب و آتیش میزنم برای اینکه کسی را بخندانم.

عالم برپایه هزل می چرخد مواظب باشید تا فرزندانتان هزال بار نیابند.

آدم هزال همه چی را به شوخی می گیرد و با بانمک بودن متفاوت است.

مانند اینکه از پیامبر پرسیدند شما زیباتری یا یوسف ایشان گفتند که یوسف زیبا بود اما من نمکی تر هستم .

امیر المومنین (ع) می فرمایند:

يُضِرُّ النَّاسَ أَنْفُسَهُمْ فِي ثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ الْإِفْرَاطِ فِي الْأَكْلِ ...

سه چیز به انسان ضرر می رساند ، افراط در خوردن ...

شاقول خوردن را کی مشخص می کند؟

هرکسی مانند طبیب و ...

عَدَمُ جَوَازِ الْإِفْرَاطِ فِي التَّخْفِيفِ وَالْإِطَالَةِ

ترجمه: افراط در کم گذاشتن و طول دادن جایز نیست

مانند امام جماعت مسجد که باید اندازه توان همه نماز را بخواند.

ایه ۵۶ سوره زمر :

أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتِي عَلَى مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ

ترجمه : مبادا کسی روز قیامت بگوید: افسوس بر من از کوتاهی‌هایی که در اطاعت فرمان خدا کردم

قرآن می گوید زمان قیامت انسان به خاطر افراط و تفریط هایش در موضوع جنب الله حسرت می خورد.

پیامبر(ص) در این باره می فرمایند:

نَحْنُ جَنْبِ اللَّهِ الَّذِي يُنَادِي مَنْ فَرَّطَ فِينَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِالْحَسْرَةِ وَ النَّدَامَةِ

ترجمه : ما آن جنب الله ای هستیم که در قیامت آن هایی که برای ما کم گذاشتن حسرت می خورند

ما در عالمی زندگی می کنیم که فکرمان به همه چی است و حرص همه چی را می خوریم جز حجت خدا در زمین یکی از حسرت هایی که ما در قیامت داریم این است که چقدر در این دنیا پیوند با حجت خدا پیدا کرده ام .

